

TERÜLETI IGAZSÁGOS ÁTMENET TERV

BARANYA MEGYE

Tartalomjegyzék

Területi igazságos átmenet terv - Baranya TJTP HU.BARANYA MEGYE TERÜLETI IGAZSÁGOS ÁTMENET TERVE (3.0).....	3
1. Az átállási folyamat felvázolása és a tagállam legkedvezőtlenebbül érintett területeinek azonosítása.....	3
2. Az átállási kihívások értékelése az egyes azonosított területek vonatkozásában	6
Terület: Baranya Megye	6
2.1. Az Unió 2050-ig megvalósítandó klímasemleges gazdaságára való átállás gazdasági, társadalmi és területi hatásainak értékelése	6
2.2. Fejlesztési szükségletek és célkitűzések 2030-ig, az Unió klímasemleges gazdaságának 2050-ig történő megvalósítása érdekében	10
2.3. Összhang más releváns nemzeti, regionális vagy területi stratégiákkal és tervekkel	12
2.4. Tervezett művelettípusok.....	14
3. Irányítási mechanizmusok	19
4. Programspecifikus kimeneti vagy eredménymutatók.....	21
A programspecifikus kimeneti vagy eredménymutatók szükségességének indokolása a tervezett művelettípusok alapján	21

1. Az átállási folyamat felvázolása és a tagállam legkedvezőtlenebbül érintett területeinek azonosítása

Hivatkozás: a 11. cikk (2) bekezdésének a) és b) pontja, 6. cikk

A folyamat a legnagyobb hatást Baranya, Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén (továbbiakban: BAZ) megyék társadalmi-gazdasági életére gyakorolja, amelyeket leginkább érinti a lignitbányászat fokozatos megszüntetése, a lignit alapú villamosenergia-termelés csökkentésére és a karbonintenzív iparágak (különösen a cementipar) üvegházhatásúgáz-kibocsátásának csökkentése irányuló nyomás.

Magyarország eddigi, 1990-hez képesti mintegy egyharmadnyi ÜHG kibocsátás-csökkenése, a jelentős hazai erőfeszítések mellett szoros összefüggést mutat a szocialista nehézipar 1990-es évek elején végbement összeomlásával. Ennek azonban súlyos társadalmi költsége volt, ugyanis az 1990 előtti szocialista iparosítás során a nagyvállalatokat az ország korábban elmaradott térségeibe telepítették.

1990 és 1992 között rövid idő alatt több, mint félmillió munkanélküli állomány alakult ki. A munkahelyek megszűnése a vidéket az átlagosnál nagyobb mértékben érintette, és egy-egy üzem bezárásával (pl. Ózd, Diósgyőr) ezrek veszítették el az állásukat. Ezekben a térségekben sokszor az egyetlen munkalehetőség szűnt meg egy-egy helyi vállalat bezárása következtében.

A 90-es évek tapasztalatainak legfontosabb tanulsága, hogy a jövőbeni ÜHG kibocsátás csökkentés, illetve az ipar jelentős átalakulását igénylő klímasemleges gazdaságra való átállás nem történhet ilyen drasztikus társadalmi költségek árán. A folyamatnak tervezettnek, és igazságosnak kell lennie, megfelelően fel kell készülni annak munkaerőpiaci és egyéb gazdasági hatásaira is. Ehhez jelent elengedhetetlen támogatást többek között az Európai Unió Igazságos Átmenet Alapja.

A tisztább energiaforrásokra, az energiafogyasztás csökkentésére és az ipar szén-dioxid-mentesítésére vonatkozó új igények miatt új technológiákra és megoldásokra van szükség. A régiókban működő vállalatoknak új, alacsony karbonintenzitású iparágakba kell belépniük, javulniuk kell az innováció, az új termékek, szolgáltatások, technológiák és energiagazdálkodás fejlesztésében és alkalmazásában. A munkavállalóknak pedig új kompetenciákat kell szerezniük. Ezek mellett a lignitbányászat után hátra maradt területeket megnyugtató módon kell helyreállítani és be kell kapcsolni a térségi társadalmi-gazdasági életébe.

1.1. A klímasemleges gazdaság megvalósításához fűződő várható átállási folyamat körvonalazása a nemzeti energia- és klímaterv és más meglévő átállási tervek célkitűzéseinek megfelelően, az olyan tevékenységek, mint a szén- és lignitbányászat vagy a széntüzelésen alapuló villamosenergia-termelés beszüntetését vagy szűkítését feltüntető ütemtervvel kiegészítve

Az átállási folyamat végrehajtásának stratégia kereteit, illetve az olyan tevékenységek, mint a szén- és lignitbányászat vagy a széntüzelésen alapuló villamosenergia-termelés beszüntetésének vagy szűkítésének és az ipari tevékenységek karbonmentesítésének irányait a *klímavédelemről szóló 2020. évi XLIV. törvény* (a továbbiakban: Klímátörvény), a Nemzeti Energia- és Klímaterv (a továbbiakban: NEKT), a Nemzeti Energiastratégia (a továbbiakban: NES) és a Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia (a továbbiakban: NTFS) jelölik ki.

A Klímátörvény – összhangban a 2015-ös Párizsi Megállapodás célkitűzéseivel – rögzíti, hogy Magyarország 2050-re eléri a klímasemlegességet, azaz az üvegházhatású gázok kibocsátása, valamint elnyelése egyensúlyba kerül. E cél eléréséhez a jelenlegi elnyelő kapacitások szinten tartásával számolva 2050-ig Magyarországnak nemzeti szinten további mintegy 62%-ot kell csökkentenie a bruttó ÜHG kibocsátásait az 1990-es szinthez képest. A Klímátörvény a Kormánynak felhatalmazást ad a célok eléréséhez szükséges intézkedések kidolgozására.

A NEKT mitigációs célja, hogy a bruttó ÜHG kibocsátást Magyarország 2030-ig 1990-hez képest legalább 40%-kal csökkentse, azaz a bruttó kibocsátás 2030-ban nem haladhatja meg a bruttó 56,19 millió t CO₂eq-et. Ez a jelenleg ismert legfrissebb adatokat figyelembe véve azt jelenti, hogy a 2019-es értéket legalább 8,24 millió t CO₂eq-kel kell csökkenteni 2030-ig.

Ehhez kapcsolódóan a Klímatörvényben rögzített cél, hogy Magyarország a bruttó végső energiafogyasztásban legalább 21%-os megújuló energiaforrás részarányt érjen el 2030-ig. Az atomenergia és a megújuló (elsősorban nap-) energia együttes használatával 2030-ra a magyarországi áramtermelés 90 százaléka karbonkibocsátás-mentes lesz.

E stratégiai célok megvalósításához kapcsolódóan az egyik legfontosabb dekarbonizációs feladat Magyarország utolsó lignittüzelésű erőművének, a Heves és BAZ megyében működő Mátrai Erőműnek (a továbbiakban: MERT) a klímasemlegesség jegyében történő átalakítása, amivel a szén- és lignitbányászat, valamint a széntüzelésen alapuló villamosenergia-termelés beszüntetése már 2030-ra megvalósul. A MERT lignit tüzelésű blokkjai már 2025-ben leállnak. Ezeket innovatív, magasabb hatásfokú, megújuló energiát hasznosító berendezések - és más hatékony technológiák az EU Taxonómia rendeletével összhangban - létesülnek a lignit- vagy szén alapú energiatermelő egységek helyett.

Fontos tudni, hogy a szénbányászat és a szén alapú villamosenergiatermelés csökkenése már évtizedekkel ezelőtt megkezdődött. A szénerőművek 1990-ben még 8669GWh villamosenergiát termeltek, míg 2020-ban az egyetlen működő szénerőmű, a MERT már csak 3841GWh termelt.

Ezzel párhuzamosan az ágazat foglalkoztatási szerepe is csökkent. Míg 1964-ben még több mint 126 000 főt foglalkoztatott a hazai szénbányászat, ez a szám napjainkra 1.200 főre csökkent és a MERT-re korlátozódott.

A MERT technológiai átalakításával a 2030-ra vonatkozó, NEKT-ben, valamint Klímatörvényben rögzített stratégiai célok elérése felé Magyarország óriási lépéseket tesz: a kibocsátáscsökkentésre vonatkozó célhoz a lignitblokkok termelésből történő kivezetése nagyban hozzájárul, a létesítendő napelparkok pedig az energiakereslet 1117 PJ-ről 1284 PJ-ra való növekedését feltételezve a 21%-os megújuló részarány eléréséhez járulnak hozzá.

Az erőművi tevékenységgel összefüggésben foglalkoztatottak jövőjének biztosítása, továbbá a lignitkitermelés megszűnését követően a lignittel tüzelő háztartások fűtési igényeinek kielégítése olyan feladatok, amelyeknek megoldása elengedhetetlen az átmenet igazságosságának biztosításához.

A fentiek értelmében a NEKT a MERT-ben a lignit alapú villamosenergia-termelés fokozatos megszüntetését legkésőbb 2030-ra tervezi. A lignittüzelésű blokkok leállítását a következő ütemterv szerint tervezik végrehajtani: az I. blokk (100MW) 2023 végén, míg a II. blokk (100MW), III. blokk (220MW), IV. blokk (224MW) és V. blokk (224MW) 2025 végén kerülnek leállításra. Ami a lignitbányákat illeti, a visontai külszíni bánya Déli-bányájában a szénkitermelés 2020-ban befejeződött, így a rekultivációja már 2021-ben megkezdődött. A lignittermelés 2025 végére megszűnik a Keleti-bányában is. A bükkábrányi bánya esetében a kitermelés 2025 végére szűnik meg, és a rekultiváció ettől az időponttól kezdődik.

A dekarbonizációs cél eléréséhez hatékonysági beruházásokra és technológiai fejlesztésekre van szükség, Baranya megye esetében elsősorban a cementgyártásban.

A cementipari szektorban a termelési/gyártási folyamatok fejlesztése, az anyaghatékonyság növelése mellett bizonyos alapanyagként hasznosított fosszilis alapú energiahordozók kiváltására szolgáló alternatív nyersanyagok alkalmazása valósítható meg. Emellett a körforgásos gazdaságra való áttérés is pozitív hatást gyakorolhat. A jövőben a karbonmentes hidrogén és derivatívái is kulcsszerepet játszhatnak a nehezen szénmentesíthető cement ipari folyamatok kibocsátáscsökkentésében.

Az átmenet igazságosságának biztosításához a tervezett átalakításoknak tekintettel kell lenniük a szektor átmenetével járó munkaerőpiaci változásokra (új készségigények), és kiemelten fontos az érintett iparágakhoz kapcsolódó KKV szereplők innováción alapú gazdasági diverzifikációjának támogatása.

A NEKT-hez szorosan kapcsolódó NES jövőképe szerint Magyarország energiaellátásának „tisztának, okosnak és megfizethetőnek” kell lennie. A stratégia az alábbiászlóshajó-projektekkel jelöli ki:

- a klímabarát és rugalmas áramtermelés elősegítése;
- a gazdaság energiahatékonyságának javítása;
- közlekedés-zöldítés;
- energiatudatos és modern magyar otthonok kialakítása;

- energetikai innovációs projektek indítása;
- energia-és klímatudatos társadalom megteremtését szolgáló szemléletformáló program.

A Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia szorosan kapcsolódik a fent bemutatott két stratégiához, célja olyan alacsony kibocsátású fejlődési stratégia kijelölése, amellyel a 2050-re vállalt klímasemlegességi cél dinamikus gazdasági növekedés mellett érhető el. Az stratégia szerint a 2050-es nettó nulla ÜHG kibocsátás eléréséhez – a jelenleg ismert technológiai fejlesztési irányok alapján – a következő területeken szükséges erőfeszítéseket tenni:

- az energiahatékonyság javítása a nemzetgazdaság valamennyi területén, illetve a körforgásos gazdaság kiépítése;
- elektrifikáció a gazdaság minden területén, melynek forrásoldali bázisát a nukleáris és a megújuló energia jelenti;
- a széndioxid-leválasztási, -hasznosítási és -tárolási technológia (CCUS technológia) alkalmazása az energiatermelési-szektorban, valamint a nagy kibocsátással bíró ipari létesítmények esetében;
- a hidrogén felhasználása és kapcsolódó hidrogéntekológiák elterjedése;
- bioenergia fenntartható (és korlátok közé szorított) hasznosítása;
- fenntartható, modern, innovatív mezőgazdaság;
- a természetes nyelőkapacitások növelése.

A Területi Terveknek e stratégiai célok megvalósításához hozzá kell járulniuk. Az alábbi következményekkel és válasz lépésekkel jár az igazságos átmenet folyamata:

- A külszíni lignitbányászathoz kapcsolódó munkahelyek megszűnése
- Foglalkoztatási szerkezetváltás mind a direkt, mind az indirekt munkahelyek esetében
- Új képzési és átképzési igények megjelenése, a lignit ágazatban foglalkoztatott munkavállalók elhelyezkedése más ágazatokban
- A lignit alapú lakossági fűtés kiváltása karbonmentes fűtési technológiákkal;
- A KKV szereplők fejlődése a kutatás és az innováció területén
- A KKV szereplők energiagazdálkodásának jelentős mértékű javulása
- Új, zöld gazdasághoz tartozó termelő beruházások megjelenése
- A lignitbányászat után visszamaradt területek helyreállítása, a helyi gazdasági-társadalmi életbe integrálása
- A külszíni lignitbányászat által jelentősen módosított hidrológiai viszonyok negatív hatásainak csökkentése, beavatkozás a térségi szintű vízháztartásba

1.2. A várhatóan legkedvezőtlenebbül érintett területek azonosítása és a választásnak a gazdasági és foglalkoztatási hatások megfelelő becslésével való indoklása az 1.1. pont alapján

Az átmenet végrehajtása különösen azon régiók számára jelent nagy kihívást már 2030-ig is, ahol jelenleg meghatározó a karbonintenzív tevékenységek súlya, és ezek jelentős munkaerőt is foglalkoztatnak.

A leginkább érintett NUTS3 régiók (megyék) kiválasztása egyrészt statisztikai elemzésen, másrészt a szén- és földgáz erőművi és fosszilis energiahordozó kitermelési tevékenységek területi eloszlásának vizsgálata alapján történt.

Az átmenettel járó társadalmi-gazdasági kihívások súlyának elemzése figyelembe veszi az alábbi foglalkoztatási, gazdasági és környezeti mutatókat Magyarország megyéire nézve:

- az átmenet által potenciálisan érintett munkahelyek arányát (Heves megye: 14,5 %, BAZ megye: 17 %, Baranya megye: 10,5 %);

- az átmenetben érintett vállalkozások nettó árbevételének aránya az összes megyei cég nettó árbevételéhez viszonyítva (Heves megye: 23,5 %, BAZ megye: 38,7 %, Baranya megye: 15,6 %);
- egy foglalkoztatottra jutó ETS-kibocsátás a megyében (Heves megye: 35, BAZ megye: 8,3, Baranya megye: 7,3).

A három érintett megyére - országos összevetésben - az alábbi foglalkoztatottsági mutatók jellemzőek:

- **Országosfoglalkoztatási ráta (%)***: Heves: 59,0 BAZ: 57,2; Baranya: 57,5; Országos: 63,0;
- **Munkanélküliségi ráta (%)***: Heves: 3;6 BAZ: 6,0; Baranya: 5,5; Országos: 4,1;
- **Aktivitási arány (%)***: Heves: 61,2; BAZ: 60,8; Baranya: 60,9; Országos: 65,6;
- **Gazdaságilag inaktívak aránya (%)***: Heves: 38,8; BAZ: 39,2 Baranya: 39,1; Országos: 34,4;

* 15-74 évesek körében, 2021-ben

Heves és BAZ megyében a fő kihívást a MERT transzformációjával járó munkaerőpiaci és gazdasági diverzifikációs kihívások jelentik. míg Baranya megye gazdasága nagymértékben függ az energiaintenzív iparágaktól, kiemelten a cement- és mészgyártástól.

Ezek a megyék legalább a következő társadalmi-gazdasági-környezeti szempontok alapján különböznek a többi megyéktől:

- Mivel az országban csak BAZ és Heves megyében működnek szénbányák, illetve az utolsó szénerőmű, ezért kizárólagosan Heves és BAZ megyében van jelen a lignitbányászat és a lignit alapú villamosenergia termelés, mint a foglalkoztatásban kiemelt ágazat. A direkt munkavállalók átlagéletkora 49 év, akiknek jelentős része alacsonyan képzett bányamunkás, akiknek a munkaerőpiaci lehetőségeik korlátozottak.
- Az energiaszegénységgel érintett háztartások közül azok többsége, amelyek a legolcsóbb és egyben a környezetet és emberi egészséget leginkább terhelő lignitet használják háztartási fűtésre, BAZ és Heves megyében található.
- Az energiaszegénységgel érintett háztartások nagy része Baranya, BAZ és Heves megyében található.
- A lignitbányászathoz és lignit alapú áramtermeléshez kapcsolódó KKV szereplők többsége BAZ és Heves megyében működik.
- A legnagyobb ipari ÜHG kibocsátó ágazat, a cementipar legjelentősebb mértékben Baranya megyében működik.
- A lignitbányászat csak BAZ és Heves megyében gyakorol tartósan negatív hatást felszín alatti víztestekre, amely miatt ezek a víztestek nem képesek elérni a Víz Keretirányelv szerinti jó állapotot.

2. Az átállási kihívások értékelése az egyes azonosított területek vonatkozásában

Hivatkozás: a 11. cikk (2) bekezdésének c) pontja

Terület: Baranya Megye

2.1. Az Unió 2050-ig megvalósítandó klímasemleges gazdaságára való átállás gazdasági, társadalmi és területi hatásainak értékelése

Hivatkozás: a 11. cikk (2) bekezdésének c) pontja

2.1. A klímasemleges gazdaságra való átállás gazdasági, társadalmi és területi hatásainak értékelése

Baranya megye Magyarország délnyugati részén található. Területe 4.430 km², amely az ország területének 4,76%-át teszi ki, összesen 301 településsel, 359 ezer lakossal. Megyeszékhelye a Dunántúl legnagyobb városa, a 140 ezer fő lakosú Pécs.

Az 1990-es évek elejéig jelentős uránérc- és kőszénbányászat folyt a területen, napjainkban azonban a főbb gazdasági tevékenységek a következők: cement- és mészipar, gépgyártás, cipőgyártás, bőrgyártás, dohányfeldolgozás, sör- és porcelángyártás, borászat. Az egykor domináns bányászat megszűnése jelentős gazdasági visszaesést okozott a megyében, főként a Pécs, Komló és Szászvár térségében. A megyében a rendszerváltás kapcsán a mecseki bányászati tevékenység leépülését követően (mely korábban közel 27 000 ember munkahelyét jelentette) az ipari szerkezet nem tudott megfelelő mértékben megújulni. A munkaerő átképzése és a helyi gazdaság diverzifikálódása elmaradt, ami nagyban hozzájárult a megye napjainkban tapasztalható lemaradásához Magyarország többi NUTS3 területéhez mérten. A megyében ma inkább meghatározó a cementipari agyag- és mészkő bányászat, melyre a térségben két cement- és egy mészgyár is épült.

A foglalkoztatási ráta (15-74 éves népesség) 57,5%, a munkanélküliségi ráta 5,5%, így Baranya megye munkaerő-piaci szempontból komolyabb kihívásokkal néz szembe, mint a vidéki Magyarország. Kiemelten magas a tartósan (éven túli) álláskeresők aránya a megyében (1,75%), ami az új állások és a képzetlen munkaerő korlátozott számát jelzi. Emellett különösen magas a közfoglalkoztatottak aránya (2,67%) (KSH). Az (át)képzés és a gazdaság diverzifikálása megakadályozhatja, hogy a klímasemlegességre való átállás súlyosbítsa a meglévő foglalkoztatási problémákat.

Baranya megyében hét ETS-létesítmény található, melyek összesen évi 1,145 millió tonna CO₂eq-t bocsátanak ki (2019), és 1334 főt foglalkoztatnak (amelyből kb. 843 főt cement- és mész, illetve téglagyártó létesítményeknél). Az ETS létesítmények mellett a hozzájuk kapcsolható ügyfeleket beszállítókat és az értékláncban a KKV-kat is egyre inkább érintik az átállás foglalkoztatási hatásai. Ezeknek a létesítményeknek és cégeknek az átállását úgy kell megvalósítani, hogy az az érintett munkavállalók foglalkoztatásának folytonossága biztosítva legyen, valamint a KKV-k alkalmazkodni tudjanak az átmenet hatásaihoz. A cement- és mészipar szerepe kiemelkedik, termékei iránti kereslet a következő években várhatóan növekedni fog, miközben a gyártási folyamatokhoz kapcsolódó ÜHG kibocsátás magas.

A cement- és mészipar átalakulása, amely a kulcsfontosságú oka volt annak, hogy az Európai Bizottság 2020. évi országspecifikus ajánlásának igazságos átmenethez útmutatást adó D melléklete Baranya megyét is jogosult területnek jelölte meg, elsősorban az ágazathoz tartozó három magas kibocsátású ETS létesítmény működésének átalakításában nyilvánul meg. Célunk tehát az, hogy a létesítmények alacsony kibocsátására történő átalakulása mellett támogassuk a munkavállalókat és az érintett KKV-kat ezen létesítmények (kiemelten a a cement- és mészgyártásban).

Ezen létesítmények átalakításának technológiai lehetőségei a mellékletben olvashatók.

Az átalakulás menetrendjének meghatározásában a Technikai Támogatási Eszköz (TSI) alatti igazságos átmenet projekt keretében tudunk továbblépni. A TSI projekt megvizsgálja a karbonintenzív tevékenységeket a megyében, és beazonosítja a klímasemleges beruházási lehetőségeket az ipari létesítmények és KKV-k esetében is. Emellett tovább vizsgálja ezen (nem feltétlenül JTF-ből történő) beruházások munkaerőpiaci hatását is.

Baranya megyében jóval az országos átlag alatt van az egy főre jutó beruházás mértéke, mivel a KKV-k nehezebben tudnak nagyobb beruházást megvalósítani. A dekarbonizáció jelentette kihívások sikeres kezeléséhez elengedhetetlen egy olyan beruházási struktúra, amely hatékonyan tudja támogatni a megye kis- és középvállalkozásainak fejlődését és átállását.

A klímasemlegességre való átmenet által érintett gazdasági szektorok két fő kategóriába sorolhatóak: 1) hanyatló ágazatok és 2) átalakuló ágazatok. Baranya megyében a karbonintenzív (átalakuló) iparágak emelkednek ki, különösen a cement- és mészgyártás. hanyatló ágazatról kevésbé beszélhetünk. Az átalakuló ágazatok közé azon ágazatok tartoznak, amelyek várhatóan ÜHG kibocsátásuk csökkentésének érdekében átalakítják tevékenységeiket, folyamataikat.

A megye fejlődéséhez új termelő beruházásokra van szükség, ezért különösen fontos a kis- és középvállalkozások (KKV-k) támogatása, a kutatás és innováció alapú fejlett technológiák és a zöld gazdaság bevezetése terén. Ezek célja a gazdasági diverzifikáció és szerkezetátalakítás, illetve az negatív átalakulás hatásainak csökkentése.

2.1.1. Munkahelymegszünések és átképzési igények 2030-ig

Baranya megyében 2030-ig összesen mintegy 3 187 munkahely lehet érintett. Ezek közül mintegy 123 munkahely hanyatló ágazatokhoz, körülbelül 3 064 pedig átalakuló ágazatokhoz köthető.

Érintett munkahelyek számának becslése:

Hanyatló ágazatok: Direkt: 82; Indirekt: 26; Indukált: 13;

Átalakuló ágazatok Direkt: 1482; Indirekt/Indukált: 1582;

A munkahelymegszünések számának becslése 2030-ig

A bányászati tevékenységekhez, és a kapcsolódó bányászati szolgáltatásokhoz összesen csupán mintegy 82 munkahely kapcsolódik a megyében. E tevékenységek megszűnésének hatására a beszállítói értékláncban további mintegy 26 munkahely lehet veszélyben és további, mintegy 13 munkahely megszűnésével fenyegethet az érintett munkavállalók vásárlóerejének eltűnése a helyi gazdaság vérkeringéséből.

A hanyatló ágazatokban dolgozó munkavállalók számának, illetve az érintettekkel folytatott egyeztetések tükrében elmondható, hogy Baranya megyében a kiemelt problémát az átmenet kapcsán – legalábbis 2030-ig előretekintve – nem a hanyatló ágazatokhoz kötődő munkahelyek megszűnése fogja jelenteni.

Az érintett munkahelyek elsősorban a karbonintenzív ipari tevékenységekhez kapcsolódó ellátási láncban várhatók. A veszélyeztetetté váló munkahelyek azonban éppen az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdasági tevékenységek (megújuló energia ipar, energiahatékonysági ipar, energiatárolási technológiák iparágai stb.) által teremthetők újra.

Átképzési igények 2030-ig

Baranya megyében 2030-ig akár 1 482 munkahely átalakulása várható 2030-ig elsősorban a feldolgozóiparban, a közúti szállításhoz és a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionáláshoz kapcsolódóan (autóiparban dolgozókat nem számítva kb. 1100 fő). Az átalakuló iparágakban bekövetkező változások közvetett vagy indukált módon még akár 1 582 munkahelyet érinthetnek (*modellezési eredmény; szektorális adatok forrása: KSH, OPTEN adatbázis*). Átképzések iránt ezeknek az iparágaknak a foglalkoztatottjai, illetve az ezekben működő vállalatok támaszthatnak igényt.

Az érintettekkel folytatott egyeztetések alapján az átalakulási folyamat 2030-ig elsősorban a KKV-k oldalán járhat átképzések iránti igénnyel. Az érintett nagyvállalatok oldalán nem elsősorban kompetenciáinak oldalán, hanem technológiai oldalon jelenthet változási kényszert az átmenet. Kiemelten a karbonintenzív cement- és mészgyártás kapcsán lehet szükség a modernizációra már 2030-ig előretekintve is, annak érdekében, hogy a későbbi munkahelymegszűnések megelőzhetőek legyenek.

Figyelembe véve a munkaerőpiacról történő kilépés dinamikáját is, a megyében potenciálisan mintegy 2 800 fő átképzésére lehet szükség 2030-ig a vizsgált ágazatokban (autóiparban dolgozókat nem számítva kb. 2250 fő).

Az átképzési igények meghatározása kapcsán figyelemmel kell lenni mind a kínálati oldalra (az érintett munkavállalók meglévő képzettsége és kompetenciái), mind a keresleti oldalra (a munkaadók által elvárt képességek és kompetenciák). Az átképzéseknek a keresleti és a kínálati oldal közötti rés betöltését kell céloznia.

A keresleti oldali igények meghatározása kapcsán Baranya megyében a 2030-ig megjelenő új munkakörök betöltéséhez szükséges kompetenciák, a hiányszakmák, illetve a feltörekvő, zöld ágazatok által támasztott munkaerő-kereslet a kiemelten fontos tényezők. A munkaerőigény kapcsán számszerű előrejelzés csak ennél rövidebb időtávon áll rendelkezésre, vagy a becslések bizonytalanságuk miatt kevésbé alkalmasak arra, hogy a területi tervezés alapjául szolgáljanak. Miközben a lent vázolt, rövidtávú munkakeresletbeli tendenciák irányadóak lehetnek középtávon is, kiemelten fontos, hogy az Igazságos Átmenet Alap által támogatott képzési programok adaptív módon, a keresleti oldal igényeire, az érintett munkavállalók már meglévő képességeire, kompetenciáira is reagálva tudjanak majd megvalósulni. Ehhez a helyi munkaerőpiaci helyzet folyamatos nyomon követésére lesz szükség. A Technikai Támogatási Eszköz projekt keretében Baranya megyében elemzés készül az érintett ágazatok klímabarát átalakításának munkaerőpiacra gyakorolt hatásáról, beleértve a keresletoldali igényeket is. Előzetes keresletoldali becslések (létrejövő munkahelyek, hiányszakmák) a mellékletben találhatóak.

2.1.2. Gazdasági diverzifikációs potenciál és fejlesztési lehetőségek

A diverzifikáció kapcsán kiemelt az energaintenzív, magas ÜHG kibocsátással járó tevékenységek és ipari létesítmények (különösen a cement- és mészgyártás) szerepe, ugyanis ezeknek a gazdasági és foglalkoztatottsági súlya (bár az országos átlagtól elmarad), relatíve jelentős a megyében. Ezen iparágak és a kapcsolódó értéklánc foglalkoztatása hosszútávon jelentős munkaerőpiaci kockázatokat jelent. A gazdaság diverzifikálódása e kockázatokat csökkentheti. A gazdasági diverzifikáció elsősorban iparfejlesztési fókusszal, kiemelten a nagyságrendileg százötvenezer lakosú, Pécs központú agglomerációs térség fejlesztésére, felzárkóztatására alapozva, a helyi erősségekre építve valósítható meg. A gazdasági diverzifikációjának szempontjából kiemelték a tiszta technológiákhoz és iparágakhoz kapcsolódó területen működő gyártó/termelőtevékenységek, illetve ezek térségbe vonzása, amit az Igazságos Átmenet Alap (tágabb stratégiai keretbe ágyazva) támogathat.

1. A diverzifikáció kapcsán a legfontosabb irányt a **KKV-k fejlesztése** jelentheti. A megye környezeti, kulturális és oktatási feltételei kedveznek új gazdasági vállalkozások megtelepedésének, és a megye hagyományosan erős vállalkozói háttérrel és szemlélettel rendelkezik. Ezt jól mutatja, hogy a KKV-knál foglalkoztatott munkavállalók aránya, 2020-ban 13,6 százalékponttal a magyar vidéki átlag felett volt (a Baranya megyei arány 80,9%, míg a magyar vidéki átlag 67,8%) és nettó hozzáadott értékük is lényegesen, csaknem 26,16 százalékponttal meghaladja a magyar vidéki átlagot (Baranya megye: 82,4%, vidéki átlag: 56,3%). A KKV-k fejlesztése helyi gazdaságfejlesztési programokkal valósulhat meg, elsősorban annak érdekében, hogy a jelentős volumenű beruházást végrehajtó (nemzetközi háttérrel rendelkező) cégek helyi beszállítói partnereivé, alvállalkozókká tudjanak válni. A cél tehát az innovatív induló vállalkozások, különösen a spin-off vállalkozások létrehozásának elősegítése, valamint a meglévő KKV-k gazdasági diverzifikációjának támogatása, amely a gazdasági szerkezetátalakítás egyik forrása lesz, hosszú távú növekedést eredményez, és a teljes régió gazdasági növekedéséhez hozzájárul. A diverzifikáció egyik gátja lehet a beruházások alacsony száma és értéke. A beruházások összege egy lakosra vetítve Baranya megyében mindössze 440 ezer forint volt 2018-ban, miközben ugyanez a mutató az országot nézve 550 ezer forint volt. Ennek oka a helyi gazdaság alacsony koncentrációja lehet, illetve, hogy a helyi gazdaság gerincét jelentő KKV-k alapvetően nehezebb tudnak nagyobb volumenű beruházásokat megvalósítani, így ennek elősegítése kulcskérdés lehet a diverzifikáció szempontjából.
2. A diverzifikációt össze kell kapcsolni a megyén belüli **innovációs ökoszisztéma fejlesztésével**, amelyhez az oktatási és kutatási szervezetek a tudást és a tehetséges fiatalokat szolgáltatják, és ezzel támogatják a regionális gazdaság versenyképességét. A kutatási és oktatási intézmények K+F tevékenységének kapcsolódniuk kell a meglévő vállalkozásokhoz és az induló, illetve betelepülő vállalkozásokhoz is, elsősorban az innovációt igénylő és dekarbonizációt erősítő gazdasági tevékenységekben. A Pécsi Tudományegyetemen (mint tudományos-oktatási-kutatási-innovációs központ) a zöldgazdasághoz kapcsolódó ipari-oktatási együttműködés keretei már adottak, viszont az Egyetemet stratégiai szemléletben megvalósított fejlesztésekkel képessé kell tenni a jövőben térségbe települő vállalatok felsőfokú képzettséggel rendelkező munkaerő iránti igényének kielégítésére például a mérnökképzés és az informatikai képzés fejlesztésén keresztül. Ugyancsak kiemelt az Egyetem képességeinek fejlesztése a cégekkel való nagyobb volumenű innovációs, kutatás-fejlesztési tevékenységek kezdeményezésére, támogatására.
3. Az **energiahatékonyság fejlesztése** a diverzifikáció harmadik pillére. A megyében működő KKV-kra általánosan jellemző, hogy jelentős kihasználatlan energiahatékonysági potenciállal rendelkeznek. Emellett szintén jelentős számú rossz energiahatékonyságú lakóépület és önkormányzati épület található, tehát szükség van energiahatékonyságot javító és ezáltal ÜHG-csökkentő beruházásokra.

2.2. Fejlesztési szükségletek és célkitűzések 2030-ig, az Unió klímasemleges gazdaságának 2050-ig történő megvalósítása érdekében

Hivatkozás: a 11. cikk (2) bekezdésének d) pontja

A fejlesztési szükségletek azonosítása SWOT elemzés és helyi igényfelmérés alapján történt, amelynek célja a megyei adottságok vizsgálata volt az átmenet potenciálisan negatív társadalmi-gazdasági hatásainak kezelése kapcsán.

Szükséglet (1): Az ETS létesítmények zöld átalakulása során szükséges a munkaerőpiaci szempontok figyelembevétele is. A munkavállalók felkészítése az átmenettel járó kihívásokra az átalakuló iparágakban. A munkaerőpiaci átrendeződéssel kapcsolatos kihívások kezelése

Baranya megyében összesen 7 ETS létesítmény üzemel, melyek összesen évi 1,145 millió tonna CO₂eq-t bocsátanak ki (2019), és 1334 főt foglalkoztatnak (amelyből kb. 843 főt cement- és mész, illetve téglagyártó létesítményeknél) (*OPTEN adatbázis*). Az ETS létesítményeken túl az azokhoz köthető vásárlók és beszállítók is fokozottan érintettek lehetnek az átállás foglalkoztatásra gyakorolt hatásaiban. E létesítmények és vállalatok körforgásos, zöld gazdaságfejlesztés jegyében történő átalakulása során biztosítani kell, hogy az érintettek foglalkoztatásának folytonosságát. Kiemelt a cement- és mészipar szerepe, amelynek termékei iránt növekvő kereslet várható a következő években, ugyanakkor a termelési eljárásokhoz kapcsolódó ÜHG kibocsátás magas.

Baranya megye munkaerő szempontjából a vidéki Magyarországnál súlyosabb problémákkal küzd. A megyében kiemelten magas a tartós (egy éven túli) álláskeresők aránya (1,75%), ami az új munkahelyek korlátozott számára, és a munkaerő képzetlenségére utal. Ezen kívül kiemelten magas a közfoglalkoztatottak aránya (2,67%) is. A klímasemlegességre történő átállás 2030-ig összesen kb. 2800 munkahelyet érinthet a megyében. Képzések segítségével megelőzhető, hogy a klímasemlegességre történő átmenet tovább súlyosbítsa a már meglévő foglalkoztatottsági problémákat.

A klímasemlegességre történő átmenet kapcsán a munkaerőpiac átrendeződésével a lakosság mobilitási lehetőségei (dolgozói járatok) beszűkülhetnek vagy megszűnhetnek, ami a munkalehetőségekhez, vagy akár az alapvető szolgáltatásokhoz való korlátozott hozzáféréssel jár, illetve hozzájárul az elvándorlási egyenleg romlásához is.

Szükséglet (2): KKV-k gazdasági diverzifikációja, fenntartható gazdasági struktúra, innováció és a vállalati energiahatékonyság támogatása.

Baranya megyében a nagyvállalatokhoz mérten alacsonyabb alkalmazkodási képességgel rendelkező KKV-knál foglalkoztatottak aránya (80,9%, míg a magyar vidéki átlag 67,8%) jelentősen meghaladja a vidéki átlagot, számukra az átmenet nagyobb kockázatokkal járhat. Az egy lakosra vetített beruházások összege azonban jócskán elmarad az országos átlagtól, a KKV-k ugyanis nehezebben tudnak nagyobb beruházásokat megvalósítani. A dekarbonizáció okozta kihívások sikeres kezelése érdekében elengedhetetlen egy olyan beruházási struktúra, ami kellően hatékonyan tudja támogatni a megyei kis- és középvállalkozások fejlődését, és átmenetét. Szintén a KKV-k sajátossága, hogy energiagazdálkodásuk nagymértékben javítható az energiatermelési és energiafelhasználási rendszereik és gyakorlataik optimalizálásával, új technológiák bevezetésével. Ezért szükség van a KKV-k energiahatékonyságát javító beruházások támogatására.

Szükséglet (3): A lakossági fűtési igények fenntartható kielégítése és az energiahatékonyság javítása, az energiaszegénység csökkentése

Baranya megyében az országos átlagnál magasabb az energiaszegénységgel érintett lakosság aránya. A megyében kb. 2700 szénvel is fűtő háztartás van (KSH), amelyeket az észak-magyarországi lignitbányák bezárása is érint. Emellett a megyében magas a gyenge anyagokból épült, rossz állapotú épületek aránya, a lakóépület-állomány legfeljebb átlagos energetikai jellemzőkkel bír. Ezek miatt a lakossági energiafogyasztás nem hatékony, esetekben pazarló is lehet, és a magas energiaköltségek sok esetben éppen az energiaszegény háztartásokat érintik. Ezeket a problémákat ellensúlyozni lehet a lakóépületek energetikai korszerűsítésével és fenntarthatóbb alternatívák biztosításával, valamint a lakosság magasabb fokú bevonásával az átmenethez kapcsolódó problémák kezelésébe. A megújuló energiára épülő lakossági intézkedéseket energiahatékonyságot növelő intézkedéseknek kell megelőzniük. Az átmenethez kapcsolódóan a megújuló kapacitások gyors növekedésére reagálva szükséges az

energiatárolási lehetőségek fejlesztése is. Egyes megújuló energia technológiák (pl. szél vagy napelemek) alkalmazásakor gyakran az a probléma, hogy a fogyasztási igény és a termelés nem mindig egyezik meg, ami egyes időszakokban energiafelesleghez, más időszakokban pedig energiahiányhoz vezet. Ezért szükség van olyan innovatív energiatárolási technológiákra, amelyek segítenek rugalmasan összehangolni a (időjárásfüggő) megújuló erőforrásokból származó energiát a fogyasztói igényekkel.

A szükségletekre reagálva a Területi Terv célkitűzései és várható eredményei:

1. **Beruházás a munkaerő (át)képzésébe.** álláskereső, illetve munkájának elvesztésének kockázatával szembesülők képzésének támogatása kiemelten az átalakuló ágazatokban. Az érintett munkavállalók esetében a fennálló „skill gapek”, különösen a digitális készségek hiánya csökken
2. **Zöld gazdasági diverzifikáció, technológiaváltás, a kutatás-fejlesztés, innováció ösztönzése.** induló vállalkozások támogatása tanácsadás, mentorálás és inkubáció kombinációja által, növekvő vállalkozói aktivitás. Kibocsátás-csökkentésre és ezzel együtt energiahatékonyság-javításra irányuló beruházások, amelyek hozzájárulnak a KKV-k versenyképességének javításához. Ipari-egyetemi együttműködésben megvalósuló, zöldgazdasághoz kapcsolódó KFI projektek. A megyei kis- és középvállalkozások fejlődését és átmenetét hatékonyan támogató beruházási struktúra létrejötte
3. **Megújuló energetikai infrastruktúra fejlesztés ösztönzése.** energiatárolási pilot projekt megvalósulása.
4. **A környezetkímélő háztartási energiatermelés és energiafelhasználás ösztönzése.** A háztartások energiahatékonysági szintje javul, megújuló alapú energiafelhasználás növekszik, csökkenő energiaszegénység.

E célkitűzések támogatják a Klímatörvényben és a NEKT-ben meghatározott stratégiai célok megvalósítását, összhangban vannak az Európai Unió klímasemleges és körforgásos gazdaságra való áttárláshoz kapcsolódó célkitűzéseivel, és az Igazságos Átmenet Alap egyedi célkitűzésével.

2.3. Összhang más releváns nemzeti, regionális vagy területi stratégiákkal és tervekkel

Hivatkozás: a 11. cikk (2) bekezdésének e) pontja

A konzisztencia vizsgálatának tárgyát a potenciálisan kapcsolódó stratégiáknak, fejlesztési terveknek azon célkitűzései jelentették, amelyek előzetes értékelés alapján relevánsak a Területi Terv célkitűzéseinek szempontjából. E célkitűzések vonatkozásában a konzisztencia az alábbi szempontrendszer szerint került értékelésre:

- **ellentmondás:** célkitűzések, amelyek egymás rovására tudnak megvalósulni.
- **erős:** amennyiben a Területi Terv azonos módon tartalmazza a hivatkozott célt, közvetlenül hozzájárulva annak megvalósításához.
- **közepes:** ha a Területi Terv nem azonos módon, de nagyrészt tartalmazza a célt, hozzájárulva annak megvalósításához.
- **gyenge:** ha a Területi Terv kapcsolódó céljának megvalósításához a stratégiai cél áttétteles módon kapcsolódik. Ekkor időszakos tájékoztatásra van szükség az érintett programok irányítása között.

2.3.1. Intelligens szakosodási stratégia

Az **Intelligens Szakosodási Stratégia** (Smart Specialization Strategy, S3) célja a kutatási és innovációs kapacitások erősítése, a digitalizáció és a KKV-k növekedésének támogatása. A Stratégia egyik prioritása kapcsán erős kapcsolat került azonosításra a Területi Terv valamelyik célkitűzésével:

- Az „Energia, klíma prioritás” erős kapcsolatban áll a Területi Terv 2. sz. zöld gazdasági diverzifikációra, technológiaváltásra, kutatás-fejlesztésre, és az innováció ösztönzésére irányuló célkitűzéssel.

2.3.2. Az (EU) 2021/1060 CPR rendelet 29. cikkében említett területi stratégiák

Baranya Megye Integrált Területi Programjának egyik célja a „természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló és klímatudatos környezetgazdálkodás feltételeinek megteremtése”, amely erős kapcsolatban áll a Területi Terv 3. sz. „környezetkímélő háztartási energiatermelés és energiafelhasználás ösztönzése” célkitűzéssel.

Az Integrált Területi Program célja továbbá az üvegházhatású gázok éves csökkentése – a megye által vállalt célérték 2018-ban 527,00 tonna, 2023-ra 4 938,14 tonna CO₂ egyenérték volt.

Baranya Megye Területfejlesztési Koncepciójának alábbi két célja kapcsolódik az Területi Terv célkitűzéseire:

- „Értékteremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása” valamint az „Egészséges és megújuló társadalom” célkitűzések kapcsán közepes erősségű kapcsolat áll fenn a Területi Terv 1. sz. „beruházás a munkaerő (át)képzésébe” és a 2. sz. „zöld gazdasági diverzifikáció, technológiaváltás, a kutatás-fejlesztés, innováció ösztönzése” célkitűzések között.
- A „Természet- és energiatudatos megye” cél kapcsán közepes kapcsolat áll fenn a Területi Terv 3. sz. „a „környezetkímélő háztartási energiatermelés és energiafelhasználás ösztönzése” célkitűzéssel.

Baranya Megye Területfejlesztési Programjának átfogó céljai az alábbi módon kapcsolódnak az Területi Terv célkitűzéseire:

- A „Magas hozzáadott értéket teremtő foglalkoztatást biztosító gazdaság kialakítása” célkitűzés kapcsán erős kapcsolat áll fenn a Területi Terv 1. sz. „beruházás a munkaerő (át)képzésébe” célkitűzésével.
- A „Fenntartható, egészséges és megújuló társadalom” cél kapcsán közepes kapcsolat áll fenn a Területi Terv 2. sz. „Zöld gazdasági diverzifikáció, technológiaváltás, a kutatás-fejlesztés, innováció ösztönzése” célkitűzéssel.
- A „Környezet- és energiatudatos megye” cél kapcsán pedig szintén közepes kapcsolat áll fenn a Területi Terv 3. sz. „Megújuló energetikai infrastruktúra fejlesztés ösztönzése” és a 4. sz. „a környezetkímélő háztartási energiatermelés és energiafelhasználás ösztönzése” célkitűzéssel.

2.3.3. További releváns regionális vagy nemzeti fejlesztési tervek

Magyarország Hosszú Távú Épületfelújítási Stratégiájának alábbi célkitűzéseivel a Területi Terv 4. számú célkitűzése „a környezetkímélő háztartási energiatermelés és energiafelhasználás ösztönzése” erős kapcsolatban áll: A TJTP által támogatandó beavatkozások hozzájárulnak a HTFS 1. számú célkitűzéséhez (2030-ra 20%-os megtakarítás a hazai lakóépület-állomány energiafelhasználásában) és a 2. számú célkitűzéshez (2040-re 60%-os csökkenés az épületek energetikai célú felhasználásához kapcsolódó CO₂-kibocsátásban a 2018-2020-as átlagos szintről).

A **Foglalkoztatási Szövetkezés Baranya Felzárkózásáért 2020** program és a Területi Terv célkitűzései között gyenge kapcsolat áll fenn.

Baranya Megye Klímastratégiájának célkitűzései kapcsán azonosításra került több erős kapcsolat is az Igazságos Átmenet célkitűzéseivel. A megyei épületek energiatudatos megújítására irányuló célkitűzése erős kapcsolatban áll a Területi Terv 3. sz. „környezetkímélő háztartási energiatermelés és energiafelhasználás ösztönzése” célkitűzéssel.

A **Baranya Megyei Szakképzés-Fejlesztési Stratégia** több célkitűzése is közepes kapcsolatban áll a Területi Terv 1. sz. „beruházás a munkaerő (át)képzésébe” célkitűzéssel, nevezetesen:

- C) Együttműködés a szakképzés és a munkaerőpiac egymáshoz közelítése érdekében (kamarai koordináció az MFKB aktivitásában és az együttműködés szervezésében);
- D) A szakképző iskolák aktivitása a szakképzés és a munkaerőpiac egymáshoz közelítése érdekében.
- H) A felnőttképzés hatékony minőségbiztosításának kialakítása és működtetése

2.4. Tervezett művelettypusok

Hivatkozás: a 11. cikk (2) bekezdésének k)–g) pontja és a 11. cikk (5) bekezdése

2.4.1. A tervezett művelettypusok és ezek várható hozzájárulása az éghajlatvédelmi átállás hatásának enyhítéséhez

A Területi Terv Baranya megyei célkitűzéseivel kapcsolódóan a tervezett művelettypusok, azok kedvezményezettjei és a támogatható lent kerülnek bemutatásra.

Az 1. célkitűzéséhez kapcsolódó műveletek

1.1. Az átállásban veszélyeztetett, vagy már munkahelyüket veszítő munkavállalók számára komplex munkaerőpiaci szolgáltatások nyújtása tovább- és átképzések szervezése, illetve a munkahelyváltás támogatása, illetve vállalkozóvá válás, vállalkozásindítás támogatása

Kedvezményezettek: Kormányhivatal foglalkoztatási főosztálya, Iparkamara, Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat, szakképző centrumok és felnőttoktatási szervezetek, megyei felsőoktatási intézmények, megyei önkormányzat, civil szervezetek, közalapítvány szakszervezetek.

Indirekt kedvezményezettek: az átalakuló (és hanyatló) iparágakban dolgozó munkavállalók, vállalkozást indító természetes személyek, kettős könyvvitelt vezető jogi személyiségű gazdasági társaságok, SZJA tv. hatálya alá tartozó egyéni vállalkozók, Katv. hatálya alá tartozó vállalkozások, civil szervezetek.

Támogatható tevékenységek: tovább- és átképzések finanszírozása, OKJ képzettség megszerzésének támogatása, résztvevők útiköltségeinek finanszírozása, gyakornoki programok támogatása, bértámogatás biztosítása, megvalósításhoz kapcsolódó egyéb tevékenységek.. vállalkozóvá válás segítése komplex szolgáltatásokkal (pl. üzleti terv készítése, digitális készségek fejlesztése, tanácsadás, mentorálás, kombinált pénzügyi támogatás eszközbeszerzés kapcsán).

A 2. célkitűzéséhez kapcsolódó műveletek

- **2.1. Üzleti inkubációs központok már meglévő és elindulás előtt álló, a zöldgazdaságban életképes KKV-k számára, vállalati mentorprogramok**
- **2.2. A KKV-k alacsonyabb ÜHG kibocsátását lehetővé tevő technológiaváltás és energiahatékonyságot javító beruházások támogatása**
- **2.3. Kutatás-fejlesztési és innováción alapuló együttműködések Baranya megyében működő oktatási és kutatási központok és elsősorban KKV-k között, zöldgazdasági innovációs potenciált magában hordozó kutatás-fejlesztési tevékenységek, illetve hatékonyságnövelő és ezáltal ÜHG kibocsátás-csökkentést eredményező kutatás-fejlesztési tevékenységek, előremozdítása érdekében**
- **2.4. Vállalatok, elsősorban kis- és középvállalatok zöldgazdasági diverzifikációjának, valamint a körforgásos gazdaság megteremtésének támogatása**

Kedvezményezettek: KKV-k, induló inkubációs központok, társas gazdálkodási formák, civil szervezetek, kamara, megyei felsőoktatási intézmények, önkormányzatok. Elsősorban felsőoktatási intézményekkel együttműködő KKV-k, amelyek az ipari-felsőoktatási együttműködési szervezeti formáját erősítik

Indirekt kedvezményezettek: KKV-k (és foglalkoztatottjaik), egyéni vállalkozók.

A 2.1. művelet vissza nem térítendő támogatás formájában, a 2.2, 2.3. és 2.4 műveletek támogatása pénzügyi eszköz formájában lesz elérhető.

Támogatható tevékenységek:

- Inkubációs menedzser alkalmazása, vállalkozói inkubációs program kidolgozása vagy továbbfejlesztése fenntartható, átállási, vagy támogató tevékenységet végző vállalatoknak, szemléletformálás (pl. konferencia) a nemzetközi piacra lépéshez szükséges tudás, zöld tudatosságnövelő mentorprogram, kapcsolati háló, üzleti előrehaladás támogatása.
- Olyan energiahatékonyságot javító beruházások, amelyek jelentős ÜHG kibocsátás-megtakarítást eredményeznek a vállalat számára és csökkentik a termelés energia és kibocsátási intenzitását, és felgyorsítják a fosszilis energiáról való leválást; megújuló energia termelő rendszerek telepítése; megújuló forrásból származó energiát tároló rendszerek telepítése A cél nagyszabású átalakítások (gyártási technológia vagy alapanyag-váltás, innovatív mitigációs technológiák bevezetése) támogatása, de komplex beruházások részeként az energiahatékonyság javítása és megújuló energia telepítése stb. is előfordulhat.

- Alap kutatás, alkalmazott ipari kutatás vagy kísérleti fejlesztés és ezekhez kapcsolódó építés, eszközbeszerzés, melyek hatékonyságnövelő, kibocsátás csökkentést eredményező, vagy zöldgazdasági innovációs potenciált magában hordozó kutatás-fejlesztési tevékenységet és kompetenciafejlesztést támogatnak. Az üzleti, innovációs, kutatási és fejlesztési tevékenységeket támogató infrastruktúra kiépítése és fejlesztése. Kiemelt ágazatok: cement- és mészipar értéklánca, megújuló energia értéklánc (pl. napenergia, hőszivattyúk), energiahatékonysági ipar, akkumulátor-technológia.
- Zöld gazdasági tevékenységekhez kapcsolódó termelőeszközök beszerzése, infrastrukturális beruházások, tanácsadás. KKV-k tárgyi eszközökbe vagy immateriális javakba történő beruházásai a körforgásos megoldások területén, áruk vagy szolgáltatások előállítása céljából.

A 3. célkitűzéshez kapcsolódó műveletek

3.1. Innovatív energiatárolási pilot projektek támogatása

Kedvezményezettek: vállalatok, önkormányzatok, energiaközösségek. A támogatás pénzügyi eszköz formájában lesz elérhető. **Támogatható tevékenységek:** megújuló forrásokból és technológiával előállított hő- és hidrogénenergia tárolását, erőművi rugalmasságot célzó fejlesztések, elektromos töltőoszlopba épített akkumulátorok létesítése.

A 4. célkitűzéséhez kapcsolódó műveletek

4.1. Megújuló forrásból származó energiahordozót felhasználó rendszerek, illetve lakóépületek energetikai felújításának támogatása

Kedvezményezettek: magánszemélyek, társasházak, önkormányzatok (források szegmentálása szükséges), energiaközösségek.

Támogatható tevékenységek: épületenergetikai korszerűsítéseket célzó beruházások, amik az energiahatékonyságon jelentősen javítanak és hozzájárulnak az ÜHG kibocsátás csökkentéséhez, , megújuló energiával működő energiaközösségeken alapuló fűtési célú helyi energia-elosztó rendszerek és a kapcsolódó napelemes rendszerek beszerzése és telepítése, szerkezeti- és tartóelemek beszerzése és telepítése, okos mérőeszközök beszerzése, üzembe helyezése. Energiaközösségek létrehozása,

4.2. Zöld tudatosságnövelő, szemléletformáló mentorprogram

Kedvezményezettek: felnőttképzési központtal rendelkező megyei felsőoktatási intézmények, önkormányzatok, Baranya Megyei Önkormányzat, civil szervezetek.

Kiemelt kedvezményezettek: lakosság, vállalkozások.

Támogatható tevékenységek: tanácsadó hálózat létrehozása, tanácsadás, komplex szemléletformáló programok kidolgozása és megvalósítása, fiatalok széleskörű bevonásával, tanácsadó hálózat létrehozása, tanácsadás

A művelettípusok várható hozzájárulása az átmenet hatásainak enyhítéséhez:

Foglalkoztatás és gazdasági diverzifikáció:

- új munkahelyek teremtése az átalakuló hanyatló ágazatokban dolgozók számára;
- a meglévő munkahelyek megtartása, különösen a kis- és középvállalkozásoknál;
- a KKV ágazat versenyképességének növelése;
- az energia- és klímavédelmi célok eléréséhez hozzájáruló ágazatok fejlesztésének támogatása
- hozzájárul a körforgásos gazdaságra való áttéréshez és felkészíti a KKV-kat a körforgásos gazdaságra
- csökkenti a termelés energia- és kibocsátási intenzitását, és hozzájárul a fosszilis energiáktól való függőség csökkentéséhez

Kutatás, fejlesztés és innováció:

- új innovációs és kutatási infrastruktúra létrehozása;
- új munkahelyek teremtése a kutatás, fejlesztés és innováció területén;
- a helyi KKV-k innovációs tevékenységének növelése;

Energetika és energiaszegénység:

- megteremti az energiátárolási technológiák fejlesztésének és értékláncainak alapjait;
- megteremti a megújuló energia technológiák fejlesztésének hátterét;
- csökkenti az energiaszegénységet többek között energiaközösségi megoldásokon keresztül;

2.4.3. A 2003/87/EK irányelv I. mellékletében felsorolt tevékenységekből származó, azaz az EU ETS hatálya alá tartozó létesítmények üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentését szolgáló beruházásokhoz nyújtott támogatás

2.4.4. Szinergiák és komplementaritás elemzése

A 2003/87/EK irányelv 10d. cikke által létrehozott Modernizációs Alap forrásait a Magyar Kormány tervezetten energetikai jellegű célokra kívánja fordítani, mint pl. az energiaközösségek kialakításának támogatása, a távhő-rendszerek klímabarát átalakítása biomassza alapú energiatermelésre, vagy a központi kormányzati épületek és a kötelezettségi rendszer épületenergetikai beruházásai, esetleg zöld hidrogén. Az Alap forásaiból jelenleg nincs napirenden az igazságos átmenettel kapcsolatos projektek finanszírozása, így az Igazságos Átmenet Alappal nem várható átfedés. Ugyanakkor elméletben lehetnek hasonlóságok pl. az ipari zöld energiaellátás vagy az épületek terén, amely esetekben a kettős finanszírozás elkerülését biztosítani fogjuk.

A Közös Agrárpolitika Stratégiai programjával és LEADER projekttel nem várható átfedés a Területi Tervek vonatkozásában. Az Igazságos Átmenet Alap nem támogatja mezőgazdaság és erdőszeti szektorokat.

2.4.5. Az igazságos Átmenet Mechanizmus 2. és 3. pillérjébe javasolt projekt típusok

- szociális beruházások és készségek ablak (2. pillér)
- oktatás és szociális infrastruktúra fejlesztés támogatása (3. pillér)
- kutatás, innováció és digitalizáció ablak (2. pillér).
- KKV-k támogatása (2. pillér)
- helyi önkormányzatok támogatása (3. pillér)
- fenntartható infrastruktúra ablak (2. pillér)
- energetikai infrastruktúra, távfűtési hálózatok fejlesztésének és energiahatékonysági intézkedések támogatása, beleértve az épületek felújítását és átalakítását (3. pillér)
- energetikai infrastruktúra fejlesztés és tiszta energiatermelés támogatása (3. pillér)

3. Irányítási mechanizmusok

Hivatkozás: a 11. cikk (2) bekezdésének f) pontja

3.1. Partnerség

Az Igazságos Átmenet Alap tervezésének koordinációjáért a Technológiai és Ipari Minisztérium (TIM) *(és jogelődje – Innovációs és Technológiai Minisztérium, ITM)* Klímapolitikáért Felelős Helyettes Államtitkársága felelt.

A tervezést végigkísérte a partnerségi folyamat.

A TJTP-k előkészítési folyamata során több helyi workshopra került sor (indító rendezvény, SWOT-workshop, validációs workshop, záróworkshop, ifjúsági workshop). A következő azonosított érdekelt szervezetek képviselői vettek részt: Innovációs és Technológiai Minisztérium, megyei és települési önkormányzatok, megyei kormányhivatal, kamara, helyi vállalkozások és érdekcsoportok, oktatási intézmények, civil szervezetek, ifjúsági szervezetek. A folyamat során az érintettek meglátásai becsatornázásra kerültek. A végrehajtás folyamatában is fontos az érintettek részvétele. Az ITM klímapolitikáért felelős szakterülete és a KEHOP Irányító Hatóság projekt támogatást nyert el az EU 2022-es Technikai Támogatási Eszköz (TSI) pályázatán. Ennek keretében a TJTP-k végrehajtásához kapcsolódóan helyi egyeztető fórumok és munkacsoportok felállítása tervezett Baranya megyében.

3.2. Nyomonkövetés és értékelés

A terv végrehajtásának nyomonkövetése és értékelése a KEHOP Plusz többi prioritási tengelyéhez hasonlóan zajlik majd. A tervek alapján az IH a szakpolitikával együttműködésben állítja össze a pályázati felhívásokat a TSI és LIFE projekt eredményei alapján. A beérkező pályázatok jogosultsági és tartalmi értékelése (a vállalt indikátorok realitásának mérlegelése) az Irányító Hatóság (IH) illetékes főosztályán zajlik. A projektek végrehajtása időközi beszámolók, záró beszámolók, valamint a fenntartási időszakban projektfenntartási jelentések alapján történik (időközi és záró). A teljes prioritás vagy annak egy intézkedésének átfogó értékelése pedig központi szinten zajlik majd.

3.3. Koordinációs és nyomonkövető szervek

A szakpolitikai felelős az Innovációs és Technológiai Minisztérium Klímapolitikai Főosztálya, a végrehajtásért felelős szerv az KEHOP Irányító Hatóság (a továbbiakban: KEHOP IH). Az ellenőrzés az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóságának (EUTAF) hatáskörébe tartozik, az igazoló hatóság a Magyar Államkincstár, a monitoring a KEHOP IH-hoz tartozik, ahogy a pályázatok értékelése is. A programozási időszak végén az ex-post értékelések összeállítása a Központi Koordináció (jelenleg a Miniszterelnökség) feladata. Az IH a szakpolitikai felelőssel együtt dolgozza ki a felhívásokat, a TSI projektek eredményeire támaszkodva. A nyomon követést és a végrehajtást a KEHOP IH irányítja a szakpolitikával szoros együttműködésben. A KEHOP IH munkáját a többi Operatív Programért felelős IH-val együttműködve végzi. A KEHOP IH és a szakpolitikai felelős közösen látja el a regionális és helyi érdekelt felekkel való kapcsolattartást, valamint az igazságos átmeneti témájú TSI projekttel való összehangolást. A végrehajtás során felveheti a kapcsolatot helyi/regionális partnerekkel. A Monitoring Bizottságban helyet kapó helyi érintettek: Magyar Természetvédők Szövetsége/Habitat for Humanity és civil szervezetek; Magyar Cement-, Beton- és Mészipari Szövetség, Pécsi Önkormányzat, szakszervezetek, ifjúsági szervezetek, KKV érdekképviseleti szerv.

4. Programspecifikus kimeneti vagy eredménymutatók

Hivatkozás: az IÁA-rendelet 12. cikkének (1) bekezdése

A programspecifikus kimeneti vagy eredménymutatók szükségességének indokolása a tervezett művelettípusok alapján

--

Hivatkozás: a 11. cikk (2) bekezdésének k)–g) pontja és a 11. cikk (5) bekezdése